

Для більш вправного управління роботою угруповань людей, які зібрались щоб провести організаційні заходи для створення товариств, об'єднань, братств, клубів і тому подібного, установлюють організаційні статuti. В основному, статuti окремих організацій представляють цілі установи і причини їхнього заснування. Статuti упорядковують справи та працю даної установи, накреслюють спосіб та процедуру, як саме установа буде працювати, вичислюючи деталі та директиви, і таким способом окреслюють структуру організації.

У нашій бібліотеці маємо ряд статутів різних установ, які повстали в 1910-их та 20-их роках. Із цієї збірки я вибрала кілька, які, на мою думку, мають особливе значення, бо вказують на різноманітність організаційних одиниць, які були засновані українськими емігрантами в Америці. Їхня різноманітність та чисельність вказує на те, що українські емігранти усвідомлювали потребу згуртування для збереження своєї ідентичності, усунення негативних проявів у їхній спільноті, допомагати один

одному в потребі, удосконалення себе шляхом науки та культурної поведінки, щоб досягнути кращого рівня життя, через що вони й емігрували в Америку.

У 1913 році вийшов статут Товариства Руських Греко-Кат. Дякоучителів в Америці.

Владика Сотер Ортинський дав свій імприматур на цей статут. Ціллю товариства було:

“старатися о фахове виообразованє дякоучителів в Америці, достарчати фахових людей на посади дякоучителів при руських, гр.-кат. Церквах в Америці: організувати...руські парафіяльні школи в Америці“. Визначені також обов'язки членів товариства – “служити точно в церкві при всяких Богослуженнях, вести взірцево парафіяльну школу, заложити і провадити церковний хор..., улаждувати в парафії...вечерниці і театральні представлення.“ Платня за послуги також представлена: “за Співану Службу Божу - \$50 центів, читана Служба Божа - \$25 центів. Читання Псалтиря під час Похоронної співаної Служби Божої - \$10, під час тихої - \$5.“ Включено до статуту також правила Іспитової Комісії. Кожний дякоучитель мусів скласти іспит, щоб дістати дяковчительский диплом. Якщо кандидат не складав іспит три рази – він уважався невідповідним на посаду дякоучителя.

У 1914 році вийшов статут Товариства Русько-Американської Ради. Цілю організації “злучити всіх Русинів в Спол. Державах Півн. Америки в одно моральне тіло, щоб тим способом будити в руському народі національну свідомість, поширити просвіту, піднести добробут у всіх верствах.“ Товариство особливо старалося поширити свідомість у народі “організуючи доповіді з поля всякого людського знання, плекати спів, музику, провадження народного театру,

заложення читалень, бібліотек та музею народних пам'яток.“

У 1915 році вийшов статут Братства Тверезости Церковної Організації в Америці. Цей статут теж дістав імприматур Владика Сотера Ортинського. Цілю організації “згуртувати тверезих Русинів в Америці в одно могуче тіло...обучати словом, брошурами і іншими видавництвами наш народ о страшних наслідках пиянства...організувати відчити та представлення навчаючи і заохочуючи Руський народ до тверезости.“

У 1918 році вийшов статут Українського Товариства Вільних Козаків Міста Львова в Нью-Йорку, НЙ. Товариство було зорганізоване 1912 року, але статут вийшов друком 1918 р. Цілю товариства є “з'єднати Українську-Руську народність замешкану в Нью-Йорку і околиці. Нести членам матеріальну поміч на случай слабости і на випадок смерти...ширити поміж членами товариства просвіту в українській і англійській мові...устроювати концерти, відчити, аматорські представлення в користь товариства і по змозі в користь українського народу.“ Цікава частина статуту про покарання урядників і членів. “Коли члени зійдуться на балю, зборах або іншим народнім виступі, а котрий член зробив заколот або сварню або бійку, такий член приносить ганьбу і встид товариству і за такий переступок заплатить 5 долярів кари...Член котрий би брав участь у народнім виступі товариства в нетверезім стані платить 50 центів кари і буде виключений з походу чи виступу...Член котрий під час мітінгу не захоується чесно буде напимнений председателем два рази. Єсли не послухає платить 25 центів кари.“

У 1921 році у Чикаго вийшов статут Союзу Українських Жінок в Америці

Цілю Союзу - “зєднати всі українські жінки в Америці, без огляду на їх політичні чи релігійні переконання, котрі суть при добрім здоровлю, ведуть чесне життя і не перевищають 50 літ житя в часі прийняття до організації...несуть членам моральну і матеріальну поміч...ширять просвіту поміж членицями в українській і англійській мові... дбати про їх моральний і духовий розвій і економічний добробут, помагати чи вести провід у всякій гуманітрній акції для добра українського народу в Америці і в Європі.“

Із цих кількох прикладів статутів товариств, бачимо які були головні турботи українських емігрантів в Америці у ці роки. Вони неоднозначно були висловлені у цих статутах. Переглядаючи ретроспективно працю і досягнення цієї другої хвилі українських емігрантів, можемо з певністю сказати, що вони досягнули багатьох цілей, які подали у своїх статутах.

Любов Волинець

